

Sparren in topzwaar ideeëndrama

Gijs Scholten van Aschat (54) is Robespierre en Hans Kesting (53) is Danton. Twee topacteurs meten voor het eerst de krachten in de epische strijd van Büchners *Dantons dood*.

Interview Gijs Scholten van Aschat en Hans Kesting

Door onze redacteur
Herien Wensink

Pats! Het verwijst alvast vooruit naar de guillotine, hoe de deur dichtslaat met een klap. En daar staan ze tegenover elkaar, dreigend; Robespierre en Danton. Ooit waren de vrienden voortrekkers van de Franse Revolutie, nu zijn ze fataal van elkaar verwijderd. In Georg Büchners *Dantons dood* (1835) is Danton klaar met bloedvergieten: de revolutie is voltooid, de republiek gevestigd; afbreken moet opbouwen worden. Maar intussen hult hij zich in een roes van drank en seks. Voor de rechtlijnige Robespierre gaat de revolutie door. Iedereen die anders denkt is een verrader, en verraders wacht de guillotine. Ook Danton.

Regisseur Johan Simons castte Gijs Scholten van Aschat (54) als Robespierre en Hans Kesting (53) als Danton. Twee titanen verwikkeld in een epische strijd, gespeeld door twee topacteurs die voor het eerst de krachten meten. Als ze tijdens de repetitie tegenover elkaar op toneel staan, zindert het.

Kesting: „Er is meteen spanning als hij opkomt. Je ziet direct: daar staat een acteur, in de goede zin van het woord. En dan is het ook nog een mooie man.”

Scholten van Aschat: „Hans klopt heel goed als Danton; hij heeft dat lijfelijke, de goesting. Net als Depardieu in de film: *Vreten*, *Vrouwen* en de *Revolutie*.”

Kesting: „Maar als er vreten en vrouwen zijn is de revolutie toch net even iets minder belangrijk.”

Dat wordt mooi duidelijk tijdens de repetitie. Dantons medestanders Camille Desmoulins (Dragan Bakema) en Lacroix (Bart Slegers) brengen onheilstijdningen over de radicalisering van Robespierre („zijn woorden deden pijn aan mijn hals”), maar Kesting plukt afwezig aan het korset van hoertje Marion (Halina Reijn). Dronken, geil en onderuitgezakt is hij in alles de decadente bon vivant.

De rigide Robespierre is het tegenovergestelde. Voor hem is er de revolutie, dan heel lang niks, en dan misschien een wijntje. Maar vrouwen? O, nee, „daar is hij bang voor”, aldus Scholten. „Ik geloof niet in die fundamentalistische zuiverheid van Robespierre, dat bestaat niet, en het zou

saai zijn om te spelen. Nee, hij wordt een fanaticus omdat hij in andere, aardse zaken, waar hij stiekem wel naar verlangt, niet goed of handig genoeg is.”

Robespierre heeft een maat, St. Just, die hier doelbewust ook wordt gespeeld door Halina Reijn. „Door haar word ik op mijn lusten en onreine gedachten gewezen en dan kan ik me nog maar aan één ding vastklampen: de theorie. In mijn spel wil ik laten zien dat Robespierre ten prooi is aan dezelfde lusten als Danton, maar ertegen vecht. Daarom zeg ik dingen als: ‘we moeten de verdorvenheid en het vleselijke uitbannen.’ Robespierre vindt de ondeugd hoogverraad. En dan zegt Danton: ‘Jezus man, waar heb je het over? Wie ben jij om daarover te oordelen...’”

Kesting: „...de politierechter van de hemel? Je kunt de ondeugd niet verbieden.’ Dat is een prachtige scène omdat daar die vriendschap echt uit elkaar klappt.” Maar ook onder de ogenschijnlijke redelijkheid van Danton gaapt een psychologische afgrond. Kesting: „Hij is moe van het moorden, en daarover zegt hij redelijke dingen. Maar hij is ook alle geloof in de idealen van de revolutie verloren. Het liefste wil hij in Marion verdwijnen. Danton is bij Büchner al een gedemotiveerde figuur, en dat hebben wij nog versterkt. Ik zeg vanaf het begin af aan al steeds: ‘ik kan niet meer, ik wil niet meer, het gaat niet meer’. In mijn optiek heeft Danton een depressie. Hij wil nog maar één ding: rust. Eigenlijk heeft hij een doodswens. Maar hij is bang dat er zelfs in de dood geen rust zal zijn. Hij is panisch voor de gedachte dat alles altijd door zal blijven gaan.”

Scholten: „Danton lijkt de redelijke, maar hij is ook hypocriet. Hij heeft de Zonnekoning vermoord, maar neemt nu alle oude hobby’s van de koning over. Ik moet bij hem steeds denken aan André van der Louw in Rotterdam, hartstikke PvdA, en ondertussen met die havenbaronnen ontzettend schurken tegen dat pooierige kapitalisme. Het is iets ontketenen en dan de verleiding niet kunnen weerstaan...”

Kesting: „...om er zelf aan deel te nemen. Of in elk geval te weinig afstand nemen.”

Ideeënstuk

Dantons dood is een ideeënstuk: politiek, intellectueel, ideologisch. De personages vertegenwoordigen meer een idee dan een mens van vlees en bloed. Dat wordt in de regie van Simons nog sterker, omdat hij de tekst ingrijpend liet bewerken en aanvullen met citaten van onder anderen filosoof Peter Sloterdijk en schrijver Michel Houellebecq. Zo trekt hij het stuk naar het nu, en koppelt de thematiek los van de letterlijke revolutie. Kesting: „Johan zou het gënant vinden als wij de revolutie zouden uitbeelden met gevechten vuist: Revolutie! De straat op!, weet je wel? Dat kunnen wij toch nooit waarmaken. Dus de revolutie is hier genetisch. De teksten van Sloterdijk en Houellebecq gaan over het creëren van een nieuwe, betere mens.”

Scholten: „Robespierre zegt bij ons nu: We zijn zo ver dat we een mens kunnen maken die niet vreet en zuipt, en kwaad, ijdel en egocentrisch is. Een mens, wat saaier misschien, ontgaan van al die driften en begeertes...”

Kesting: „...waar wij al zo lang mee de fout in gaan.”

Scholten: „De vraag die dit stuk stelt is: wat als je genetisch een betere mens kon creëren dan de matige exemplaren die de aardbol nu bevolken, moet je dat dan willen? En dan de oude mens vernietigen, zoals Robespierre zegt? Maar dat is massamoord. Johan wil daarover bij het publiek op zijn minst morele verwarring stichten.”

Vlees en bloed

De twee ervaren spelers verheugden zich erop eens een keer stevig met elkaar te sparren, liefst in een lekker acteursstuk -

Oververhaal

Oververhaal
De twee ervaren spelers verheugden zich erop eens een keer stevig met elkaar te sparren, liefst in een lekker acteursstuk -

zoiets als Thomas Bernhards *Der Schein trügt*, oppert Scholten. Dat hun eerste samenwerking dit topzware ideeëndrama werd, maakt dat het soms qua spel nog wat zoeken is. „Het is best lastig om die politieke teksten leven in te blazen, om de scènes vlees en bloed te geven.” Kesting: „Toch heb ik niet het idee dat ik een idee aan het spelen ben. Ons werk blijft toch proberen wat je moet spelen zo persoonlijk mogelijk te maken. Of zo ‘waar’ mogelijk; *whatever that may be*. Op zo’n manier dat je denkt: ja, dit klopt volgens mij.” Scholten: „We spelen geen idee, maar onze personages staan wel ten dienste van een idee.”

Kesting: „Maar dat vind ik geen beletsel.”

Scholten: „Nee, want daarin valt nog veel te ontdekken: hoe je dat vorm geeft, en welke psychologische laag daar weer onder zit.”

Kesting: „En er zitten nog best een paar scènes in met wat vlees op de botten, waarin we de ruimte hebben om even lekker met elkaar te stoeien.”

Toneelschool Maastricht

Scholten van Aschat zit sinds 2010 bij Toneelgroep Amsterdam. Kesting, al veel langer, sinds 1987, maar hij maakte tussen door diverse uitstapjes, onder meer naar de tv. Kesting knikt naar Scholten: „Ik vond het een feest toen hij kwam. Hij is een van onze besten: een klassieke acteur in die superieure, Angelsaksische traditie, en daar wil je graag mee werken. De eerste dagen was ik ook verlegen. Hij zat ooit een paar jaar boven mij op de Toneelschool Maastricht, dus dan blijf je altijd denken: hij is verder dan ik.”

Scholten: „Terwijl, ik heb Hans in zo veel prachttrollen bij Toneelgroep Amsterdam gezien. Sinds hij terug is bij TA heeft hij echt gekozen voor het repertoiretooneel. Hij heeft gezegd: hierbinnen ga ik het doen, en hierbinnen ga ik mij verbeteren.” Tot Kesting: „Ja, toch? En daardoor ben je echt de *leading man* van Toneelgroep Amsterdam geworden. Ik vind het mooi als acteurs voor het repertoire gaan, want het is niet de makkelijkste weg. Het verdient niet goed, je bent niet met je kop op tv...”

Kesting: „Je moet steeds uitleggen wat je doet...”

Scholten: „En waarom. Dit doe je echt vanuit je hart, omdat je het leuk vindt. Als ik grote acteurs zie die zich met hart en ziel wijden aan het repertoiretooneel, die dat aangaan en serieus nemen, en tegelijk kwetsbaar blijven en zichzelf durven be-

discussiëren, is dat prachtig. Dat hoop ik ook te doen.” Kesting: „Dat gaat vanzelf, als je een tijd vast bij zo’n gezelschap zit. Er wordt continu aan je acteerschapsgeморreld. Niet alleen door de regisseur, maar ook door collega-acteurs.”

Nu morrelen de twee ook aan elkaar. Scholten: „Ik kan nog wel wat leren van de zoekende manier waarop Hans repeteert. Hij probeert van alles uit, is verschrikkelijk slordig soms in zijn tekst, maar dat is ook om een bepaalde houding uit te zoeken. Dat werkt goed, omdat het totaal niet bewust is van het effect. Hij werkt niet resultaatgericht, maar onderzoeksggericht. Terwijl ik meer van tevoren bedenk: ‘ik ga die zin zó zeggen’.”

Kesting, minzaam: „Ja, dat is waar.”

Scholten: „Jij durft schaamteloos te zijn, en dat vind ik soms moeilijk. Maar bij deze rol zou het ook niet kloppen. Robespierre is een *petit precieux*, daar past die losse aanpak niet bij.”

Kesting: „Wat ik van Gijs leer? Hij zegt gewoon zo nu en dan tegen mij: je moet in die ene zin dat woordje ‘schoot’ eruit tillen. En dat klopt dan.”

Er zijn nog best wat scènes met ruimte om even lekker met elkaar te kunnen stoeien

Georg Büchners **Dantons dood** in de regie van Johan Simons. 6/2 t/m 13/4. Première: 9/2, Stadsschouwburg, Amsterdam. Inl: tga.nl

Acteurs **Hans Kesting**, **Gijs Scholten van Aschat**, **Dragan Bakema** en **Halina Reijn** in het ideeënstuk *Dantons dood*.

De Duitse versie van 'Dantons dood' was succesvol

Johan Simons' (foto) radicale bewerking en regie van *Dantons Tod* was afgelopen jaar de seizoensopening van de Münchner Kammerspiele, waar hij nog tot 2015 intendant is. In München heeft Wolfgang Pregler de rol van Robespierre, en speelt Pierre Bokma Danton. Simons' regie daar is in de Duitse pers luid geprezen. „Lichtvoetig-muzikaal, sarcastisch-melancholisch, en nergens moralistisch-betweterig”, schreef de *Süddeutsche Zeitung*. In Simons' handen werd dit denkstuk zelfs 'sensueel', vond de krant.

Der Standard sprak van een 'Atemberaubende dreieinhalb Stunden', en de *Abendzeitung* noemde Pierre Bokma in de rol van Danton, grandioos. Bij Toneelgroep Amsterdam maakt Simons een (grotendeels) andere encensering. De vaste scenograaf van Toneelgroep Amsterdam, Jan Versweyveld, maakt hier het decor, waarin nog wel een tafel met kaar-

sen uit het 'Bühnenbild' van Eva Veronica Born behouden blijft. Ook gebleven is de keuze om St. Just te laten spelen door een vrouw: daar Annette Paulmann, hier Halina Reijn. Maar de voorstelling in Amsterdam is minstens een half uur korter, en er is geen livemuziek bij. Daar is in Nederland geen geld meer voor, aldus Simons. De Nederlandse cast heeft de Duitse versie bewust niet gezien.

